

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ที่เป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดส่งผลให้เกิดการแข่งขันอย่างรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน ปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ข้างต้น จะเห็นได้ว่าบริบทและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีพลวัตสูงและมีความซับซ้อนหลากหลายมิติ การพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติและเป็นการพัฒนาที่ต้องอาศัยความร่วมมือในลักษณะประชารัฐจากภาคส่วนต่าง ๆ ด้วยรูปแบบของหุ้นส่วนการพัฒนาที่เป็นการดำเนินงานเชิงบูรณาการจากทุกมิติของการพัฒนาที่มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ดังนั้นทุกประเทศจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความรู้ สมรรถนะ และทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ สามารถรู้เท่าทันและปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มีอาชีพที่มั่นคง สร้างรายได้ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์และกติกาใหม่ๆ และเน้นการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการและส่งเสริมคุณภาพไปพร้อมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบการจัดการศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาทักษะของเยาวชนให้สอดคล้องกันกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ในแต่ละช่วงวัย ระบบบริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทั้งนี้ประเทศไทยได้กำหนดนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม “ไทยแลนด์ 4.0 (Thailand 4.0)” เพื่อส่งเสริมให้สามารถสร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ก้าวทันโลกจากการต่อยอดการพัฒนาบนพื้นฐานของสังคมไทยและส่งผลต่อการสร้างห่วงโซ่มูลค่าทางเศรษฐกิจในทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรและภาคบริการ สร้างรายได้และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำนำไปสู่การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนทุกภาคส่วน ดังนั้นการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพและสามารถนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการผลิตและการบริการในอนาคตนับว่าเป็นความท้าทายที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , 2561)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 ได้กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาครัฐ โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง” โดยได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติ ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการสร้างความสามารถในการแข่งขันเพื่อเสริมสร้างการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความเจริญสู่ภูมิภาค และยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชน ตลอดจนแก้ปัญหาความมั่นคงและใช้ดึงดูดนักลงทุนที่มีคุณภาพ โดยความร่วมมือระหว่างรัฐกับเอกชนอย่างเป็นระบบ ดังนั้นการส่งเสริมให้เยาวชนในชาติมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติในอนาคต (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2561)

แนวนโยบายตามยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ และยุทธศาสตร์ในด้านความสามารถในการแข่งขัน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและมุ่งเน้นดำเนินการส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุผลเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญในการสร้างหรือเตรียมความพร้อมสำหรับแรงงานเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจและสังคม จึงกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาทางการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพในการแข่งขันและรองรับการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเสริมสร้างเยาวชนให้มีความรู้และทักษะในการคิดสร้างสรรค์และสามารถผลิตนวัตกรรม โดยส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะพื้นฐานที่เหมาะสมกับอาชีพ มีคุณธรรม ตลอดจนรู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียง และมีการใช้หลักสูตรบูรณาการแบบ STEM หรือการใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบ Education Maker Space มากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้แบบองค์รวมและสามารถสร้างสรรค์ผลงานจากสิ่งที่เรียนรู้ได้ โดยกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่ต้องมีการพัฒนาทั้งในระบบการบริหารจัดการและการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยมและคุณภาพของผู้เรียน ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง ที่สำคัญอย่างยิ่งควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนให้เหมาะสมกับการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมสร้างให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม เพื่อให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีแนวคิดและแนวปฏิบัติในลักษณะของนวัตกรรม ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือการสร้างผู้เรียนสู่การเป็นนักคิดหรือนวัตกรรม ตามนโยบายและเป้าหมายของยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อไป

ปัจจุบันแนวคิดในการบริหารจัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศของ McKinsey หรือการใช้รูปแบบ 7'S (Peter and Waterman, 1988) นั้นเป็นแบบแผนการจัดการที่มีการนำมาใช้อย่าง

กว้างขวางในองค์กรต่างๆและมีประสิทธิผลสามารถสนับสนุนเสริมสร้างให้หน่วยงานหรือองค์กรได้รับการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปสู่คุณภาพตามเป้าหมายที่ต้องการ เพราะเป็นการบูรณาการหลักการแนวคิดให้เอื้อประโยชน์ต่อการปรับปรุงกระบวนการและผลผลิตของหน่วยงานทั้งในด้านการวินิจฉัย ตรวจสอบสภาพปัญหาและลักษณะการขาดประสิทธิภาพในหน่วยงานรวมทั้งกำหนดกระบวนการวางแผนปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรคนวัตกรรมของหน่วยงานซึ่งเป็นกลยุทธ์สำหรับการป้องกันหรือเป็นภูมิคุ้มกันไม่ให้เกิดความล้มเหลวในการบริหารจัดการโดยการตรวจสอบ จุดอ่อนขององค์กรและสร้างแบบแผนหรืองานสำหรับใช้ในการปรับปรุงพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นองค์กรชั้นนำด้วยรูปแบบ 7'S (Srivastava et, al, 2001, p. 777) หรือปัจจัยสำคัญของการจัดการ ประสิทธิภาพองค์กร ด้วยการกำหนดวิธีการที่ดีที่สุดเพื่อเป็นกลยุทธ์สำคัญในการออกแบบการพัฒนาที่ มุ่งเน้นคุณภาพและตรวจสอบคุณภาพการปฏิบัติงานในปัจจุบันให้สัมพันธ์สอดคล้องกับภารกิจของ หน่วยงาน (Dixon, 2014, p. 13) ในขณะที่หลักการแนวคิดที่ใช้องค์ประกอบของภายนอกองค์กร มาร่วมวิเคราะห์ (C-PEST) เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวางแผนงานขององค์กรที่มีประสิทธิภาพที่ มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับปัจจัยบริบทแวดล้อม โดยพิจารณาในเงื่อนไขด้านการเมืองและกฎหมาย ด้าน เศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านเทคโนโลยี ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลขององค์กร การ ดำเนินงานหรือการบริหารโครงการ ขององค์กรให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยใช้ กระบวนการวิจัยและพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2, 2551, หน้า 31)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม ในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎีที่ หลากหลาย และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคลากร ในโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติความเป็นเลิศทางการ ส่งเสริมนวัตกรรมทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการหรือการจัดการ ด้านการเรียนการสอน มีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียน ที่แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป จนมี ผลงานปรากฏ เป็นที่ประจักษ์ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการบริหาร โรงเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพสู่องค์กรนวัตกรรมได้ นอกจากนี้ยังสามารถเป็นต้นแบบของการบริหาร จัดการโรงเรียนส่งเสริมความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมให้กับโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่น โดยทั่วไป รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีความรู้ ความเข้าใจ มองเห็นความสำคัญ ในการเอาใจใส่ดูแล และส่งเสริมพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เป็นการเตรียมกำลังคนในการพัฒนา

ประเทศ ตลอดจนได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการทุกระดับให้เข้าใจความแตกต่างของการบริหารจัดการโรงเรียนส่งเสริมความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม และเพื่อเผยแพร่ให้สังคมและสาธารณชนได้รับรู้และร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาของประเทศให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ยังได้นำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปทดลองใช้จริงในโรงเรียนชัยสิทธิ์อาสา “พัฒน สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เพื่อประเมินยืนยันถึงประสิทธิผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ด้วย

คำถามเพื่อการวิจัย

1. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอนหรือองค์ประกอบอย่างไร
2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร
3. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่พัฒนาขึ้น สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมหรือไม่
4. ประสิทธิภาพที่เกิดจากการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและจัดทำร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรณีศึกษาโรงเรียนชัยสิทธิ์อาสา “พัฒน สายบำรุง” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี)
4. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากรูปแบบที่พัฒนาขึ้น (กรณีศึกษาโรงเรียนชัยสิทธิ์อาสา “พัฒน สายบำรุง” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาและพัฒนาารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาผลการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริงในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นกรณีศึกษาโรงเรียนชัยสิทธิ์वास “พัฒน สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยศึกษาแนวทางในการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศตามแนวคิดการพัฒนาแบบ “7S” ของ McKensay (Peter and Waterman, 1988) และการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ Senge (Marquardt, 1996) ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ (2560) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมและการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้ตามมาตรฐานตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีมาตรฐานการเรียนรู้สากล มีทักษะที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพที่สุจริต ตลอดจนมีแนวคิดในเชิงสร้างสรรค์และสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้เหมาะสมกับวัย เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และกำหนดเป็นร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม และพัฒนารูปแบบด้วยเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟายด์ (Delphi Technique) ตลอดจนมีกระบวนการตรวจสอบความเหมาะสมเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎี โดยผู้เชี่ยวชาญ และการนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา ด้วยกระบวนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation) ในโรงเรียนชัยสิทธิ์वास “พัฒน สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เพื่อประเมินประสิทธิผลจากการใช้รูปแบบและสรุปผลการวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาและการจัดทำร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม

1. การศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรนวัตกรรมและการพัฒนาองค์กรสู่องค์กรนวัตกรรม การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การพัฒนาสู่องค์กรการเรียนรู้ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคม ประกอบกับแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การกำหนดร่างรูปแบบที่เหมาะสม
2. การศึกษาแนวทางการดำเนินการของสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดี (Best Practice) หรือเป็นต้นแบบในการพัฒนานวัตกรรมในด้านที่เกี่ยวข้อง
3. ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม โดยสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนที่มีผลโรงเรียนที่มีผลปฏิบัติงานเป็นเลิศในโครงการส่งเสริมนวัตกรรมในโรงเรียน โครงการหนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรม โครงการโรงเรียนส่งเสริมทักษะวิชาชีพ โครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล โครงการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ

(PDCA) ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม และโครงการส่งเสริมความเป็นมืออาชีพในโรงเรียน ใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) จำนวน 15 คน

4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ผลการศึกษา และจัดทำร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นการพัฒนาารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม

1. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ สังเคราะห์รูปแบบที่เหมาะสมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการพัฒนารูปแบบที่ได้จากขั้นที่ 1 เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เหมาะสมเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1.1 การพัฒนารูปแบบโดยใช้ความเห็นร่วมของผู้เชี่ยวชาญ ด้วยเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟายด์ (Delphi Technique) โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน และกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ เป็นผู้บริหารหน่วยงานระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือผู้บริหารระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหรือสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด, เป็นผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบด้านการพัฒนานวัตกรรมของสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการหรือมีผลงานการบริหารสถานศึกษาดีเด่นในโครงการต่างๆ เช่น โครงการส่งเสริมนวัตกรรมในโรงเรียน โครงการหนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรม โรงเรียนส่งเสริมทักษะวิชาชีพ โครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล โครงการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ (PDCA) ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม และการส่งเสริมความเป็นมืออาชีพในโรงเรียน ใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC), เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ที่มีตำแหน่งทางวิชาการในระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป, เป็นครูหรือบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบหรือที่เกี่ยวข้องกับการบริหารมีประสบการณ์ทำงานด้านการศึกษา ไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีผลงานเป็นที่ยอมรับในวงการการศึกษาหรือมีวิทยฐานะระดับเชี่ยวชาญ

1.2 การประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ต่อการนำรูปแบบไปปฏิบัติในสถานศึกษา โดยคณะผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารในระดับนโยบาย(เขตพื้นที่การศึกษา)จำนวน 1 คน ผู้บริหารโรงเรียนที่มีผลงานด้านนวัตกรรม จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน ครูในสถานศึกษาที่มีผลงานด้านนวัตกรรม จำนวน 2 คน และอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน

ขั้นที่ 3 ขั้นการนำรูปแบบไปใช้และการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม

3.1. การใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม โดยใช้กรณีศึกษาโรงเรียนชัยสิทธิवास “พัฒน สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี และใช้

กระบวนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในแต่ละองค์ประกอบ โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน

3.2. ใช้การประเมินผลและการพัฒนา ในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินการตามรูปแบบบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ของโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน สายบำรุง” โดยใช้การประชุม ติดตาม การรายงานผลและแก้ปัญหา แบบมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นที่ 4 การประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากกรณีศึกษาโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ดังนี้

4.1 การประเมินความพึงพอใจต่อผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ของโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

ผู้ให้ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีส่วนร่วมในการบริหารโดยตรง ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งสิ้น 40 คน และกลุ่มที่เป็นผู้รับบริการ ประกอบด้วย นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน จำนวนทั้งสิ้น 314 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มผู้รับบริการทุกกลุ่ม ได้มีโอกาสสะท้อนความเห็นหรือมีส่วนให้ข้อมูลที่ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการสอบถามความเห็นของกลุ่มผู้รับบริการทั้งผู้เรียนและผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนที่ได้นำรูปแบบไปดำเนินการ ซึ่งอาจจะมีมุมมองและการรับรู้บางประเด็นที่คล้ายกัน และบางประเด็นที่แตกต่างกัน ประกอบกับเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดกรณีผลที่ออกมาเอียงไปทางด้านใดด้านหนึ่ง และไม่สอดคล้องกับประชากรที่แท้จริง จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

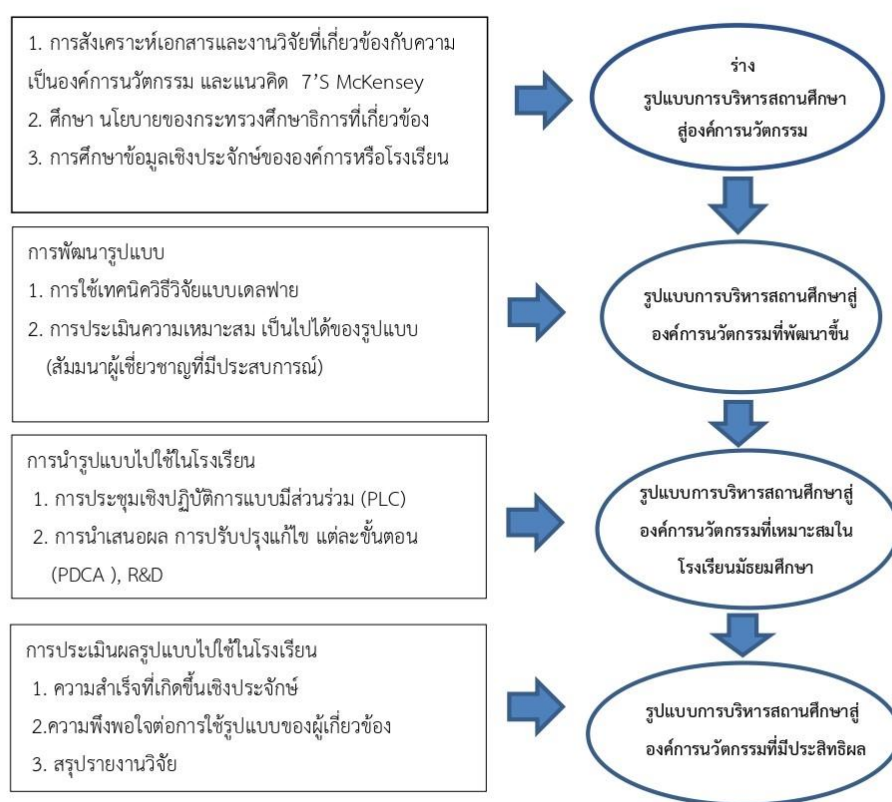
4.2 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เป็นการประเมินผลเชิงประจักษ์ของโรงเรียนที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ของโรงเรียนชัยสิทธาวาส “พัฒน สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยใช้ตัวบ่งชี้ตามแนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรางวัลที่ได้รับจากการดำเนินงานด้านนวัตกรรมของโรงเรียนในระดับต่างๆ และการจัดทำสรุปและรายงานผลการวิจัยการพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ช่วงระยะเวลาในปีการศึกษา 2562- 2563

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักการศึกษา นักบริหารการศึกษา และแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง สามารถสรุปแนวคิดการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม โดยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการบริหารสถานศึกษา หมายถึง แบบจำลอง ที่ใช้อธิบายแนวปฏิบัติ และปัจจัย หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลของการบริหารสถานศึกษา

องค์การนวัตกรรม หมายถึง องค์การที่สามารถในการสร้างสรรค์ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือ พัฒนาการกระบวนการหรือการบริหารจัดการให้ดีขึ้นภายในองค์การอย่างเป็นระบบที่ส่งเสริมและ สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจนเป็นผลสำเร็จและ สามารถเผยแพร่แก่บุคคลทั่วไป

TURBINE Model หมายถึง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การนวัตกรรม ในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นโมเดลเชิงตรรกะ (Logic Model) รูปก้างหันและเป็นรูปแบบเชิงระบบที่แสดงด้วยรูปภาพ ประกอบข้อความที่มีความสัมพันธ์กัน ระหว่างองค์ประกอบและกระบวนการดำเนินงานเพื่อสื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการบริหารจัดการของ องค์การสู่องค์การนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบหลัก 7 ด้าน และใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้วยกระบวนการที่เป็นระบบเชิงคุณภาพ และการใช้ชุมชนทางวิชาชีพ เพื่อขับเคลื่อนให้องค์ประกอบ ขององค์การทั้ง 7 ด้าน ดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องมีด้วยประสิทธิภาพ และนำไปสู่ความสำเร็จตาม เป้าหมายหรือการเป็นองค์การนวัตกรรม ดังนี้

การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน (T) หมายถึง สถานศึกษาต้องมีการกำหนดเป้าหมายในการ พัฒนาหรือดำเนินการอย่างชัดเจน โดยใช้กระบวนการที่ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ตั้งแต่การกำหนด แนวทาง การพัฒนา และการรับรู้ความสำเร็จ

การสร้างความเข้าใจร่วมกัน (U) หมายถึง สถานศึกษาจะต้องมีการสื่อสารความเข้าใจถึงแนว ทิศทางการดำเนินการที่ชัดเจน โดยใช้กระบวนการ PLC และ PDCA ในการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ดำเนินการหาแนวทางแก้ไขปัญหา และสะท้อนความคิดเห็น จนเกิดเป็นความเข้าใจร่วมกัน แล้วหา ข้อสรุปเพื่อเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง (R) หมายถึง สถานศึกษาต้องสร้างความตระหนักถึงการ เปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 โดยมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งด้านโครงสร้างการ บริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนโดย เปลี่ยนแปลงจากวิธีการสอนแบบเดิมเป็นการร่วมกันใช้ความรู้จากประสบการณ์เดิม และนำทฤษฎีการ สอนแบบใหม่อย่างหลากหลาย มาใช้จัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมี ประสิทธิภาพ

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน (B) หมายถึง สถานศึกษาต้องเสริมสร้างการทำงาน เป็นทีม/เป็นกลุ่มสาระ สร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา รูปแบบการ เรียนการสอน ด้วยกระบวนการ PLC นำมาซึ่งการปรับวิถีคิด และลงมือปฏิบัติ สร้างสรรค์สื่อ และ นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ พัฒนาเทคนิควิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้

การแนะนำหรือการนิเทศ (I) หมายถึง สถานศึกษาต้องมีกระบวนการบริหารจัดการและ กระบวนการเรียนรู้ การนิเทศ กำกับ และติดตามที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

จัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่เหมาะสมตามการประชุมและตกลงกันในการทำ PLC และใช้กระบวนการนิเทศที่หลากหลาย แนะนำแนวทางเพื่อให้เกิดการพัฒนา เป็นการยอมรับฟังเสียงสะท้อนอย่างรอบด้านที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครู

การมีวิถีปฏิบัติหรือบรรทัดฐานใหม่ (N) หมายถึง สถานศึกษาต้องส่งเสริมและดำเนินการใช้รูปแบบที่ต่อเนื่อง และส่งเสริมให้ทุกคนได้ยึดถือเป็นแบบแผน แนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการดำเนินการให้สอดคล้องเป็นปกติของวิถีการทำงาน

การประเมินผล (E) หมายถึง สถานศึกษาต้องมีการประเมินผลการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอและนำผลการประเมินสู่การแก้ไข ปรับปรุง เพื่อพัฒนาที่ต่อเนื่อง หรือควรปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

โรงเรียนชัยสิทธิवास “พัฒน สายบำรุง” หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ประสิทธิผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม กรณีศึกษาโรงเรียนชัยสิทธิवास “พัฒน สายบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยประเมินจากความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครู ผู้บริหารและสถานศึกษา